
Tarnów Jezierny, st. 7, gm. Sława, woj. lubuskie, AZP 64-18/3

Informator Archeologiczny : badania 33, 206-207

1999

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

na kamiennych fundamentach. Najczęściej przy konstrukcji najstarszych tego typu kościołów obserwuje się sytuowanie belek pośrodku lub bliżej zewnętrznego lica fundamentu.

Datacja tego obiektu oprócz wspomnianych wyżej przesłanek historycznych uzupełniają znaleziska fragmentów czterech polskich brakteatów odkrytych między i pod kamieniami fundamentowymi środkowej części fundamentu prezbiterium. Brakteaty te zachowały się jednak w bardzo złym stanie, datuje się je na około połowę XIII wieku.

W kościele od 1996 roku prowadzone są prace konserwatorskie – renowacja i restauracja obiektu, obejmujące całą bryłę kościoła i zdobiącą go wewnątrz polichromię. Po zakończeniu prac konserwatorskich i badań specjalistycznych, w tym archeologicznych, ich wyniki zostaną opublikowane w monografii kościoła oraz w opracowaniu pt. *Ziemia Wągrowiecka* – patrz też: [www: http://historia.amu.edu.pl/lekno](http://historia.amu.edu.pl/lekno).

Materiały oraz dokumentacja są przechowywane w magazynie i archiwum Ekspedycji Archeologicznej „Łekno” w Instytucie Historii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu)

Badania nie będą kontynuowane.

TARNÓW JEZIERNY, st. 7, gm. Sława, woj. lubuskie, AZP 64-18/3

- zespół obronny – późne średniowiecze

Ratownicze badania archeologiczne prowadził od 2 sierpnia do 25 września dr Artur Bogusiewicz (Instytut Archeologii Uniwersytetu Wrocławskiego), przy współpracy Dominika Nowakowskiego i Zbigniewa Pozorskiego. Finansował GKZ. Pierwszy sezon badań.

Zespół obronny w Tarnowie Jeziernym zlokalizowany jest przy południowo-wschodnim krańcu jeziora Tarnowskiego. Obecnie na powierzchni terenu rozpoznać można kilka elementów dawnego założenia obronnego. Główny (pierwszy) człon warowni tworzy stożkowaty nasyp, na którego szczycie znajduje się zbudowany w XVII w. „pałacyk myśliwski”. Nasyp od strony północnej, wschodniej i południowej otacza mokra fosa. Wzdłuż jej granicy wschodniej i południowej zachowały się fragmenty wału zewnętrznego. Na północ od wału głównego członu warowni zlokalizowany jest niższy nasyp (drugi człon) o czworobocznym zarysie. Regularny zarys obiektu zaburzony jest od strony południowo-wschodniej, gdzie styka się z zewnętrznym wałem okalającym fosę pierwszego członu warowni. Kolejnym elementem założenia jest płaska powierzchnia terenu – „podzamcze”, które oddziela oba nasypy od tafli jeziora. Granicę zespołu od strony północnej stanowi relikw szerokiej fosy „zewnętrznej”.

Badania archeologiczne skoncentrowane zostały na terenie drugiego członu warowni. Wytyczono tu wykop (szer. 2 m, dł. 42 m), który miał za zadanie określić stratygrafię obiektu, zasięg stanowiska oraz jego chronologię. Poprowadzono go po linii północ-południe od nasady nasypu po obu stronach obiektu.

W wyniku badań rozpoznano chronologię, a także częściowo zabudowę drugiego członu warowni. Obecnie można stwierdzić, że obiekt powstał między 2. połową XIV a początkiem XV wieku. Czas jego użytkowania prawdopodobnie nie był szczególnie długi, gdyż jego zniszczenie datować można na około połowę XV w., ewentualnie 3. ćwierć tego stulecia. Okres funkcjonowania obiektu można podzielić na trzy fazy w nawiązaniu do zmian w rozplanowaniu zabudowy. Najstarszy horyzont użytkowania stożka związany jest z powstaniem rowu, biegnącego ze wschodu na zachód, a następnie zasypaniem go warstwą silnie nasyconą kośćmi zwierzęcymi i materiałem ceramicznym. O ile funkcja rowu nie rysuje się zbyt jasno (kanał odpływowy?), o tyle towarzyszące mu bogate poziomy można uznać za efekt kuchennej obróbki mięsa. W bliżej niesprecyzowanym momencie na zasypnym gliną rowie powstał budynek o konstrukcji faszynkowej, w obrębie którego znajdowała się piwnica (chłodnia?). Ta nowa budowla dochodziła do krawędzi wału północnego. Być może jej

ściana wznosząca się nad fosą była w jakiś sposób wzmocniona przy pomocy belek (odciski negatywów bierwion zarejestrowano na przepalonych glinianych ścianach). Prawdopodobnie budynkowi towarzyszył od południa dziedziniec. W jego obrębie mogły znajdować się jakieś drewniane konstrukcje, za czym przemawia znaczna ilość węgli drzewnych. Kres użytkowania założenia obronnego związany był z pożarem. W tym wypadku nie można wykluczyć, iż spowodowany był działaniami wojennymi, za czym przemawia stosunkowo duża liczba grotów bełtów do kuszy, odnajdowanych w różnych częściach plateau stożka.

Badania zaowocowały odkryciem szczególnej formy założenia.

Wydobyto 7889 fragmentów ceramiki naczyniowej, z czego ponad 98% stanowią fragmenty naczyń średniowiecznych (XIV i przede wszystkim 1. połowa XV w.). Poza tym znaleziono wyroby metalowe: liczne gwoździe i ich fragmenty, 10 grotów bełtów do kuszy, żelazne okucia, noże (wśród nich 3 egzemplarze z płytą i żelaznym nitem), 2 fragmenty sztyletu (mizerykordia?), 2 romboidalne bolce żelazne, fragment sprzączki do pasa oraz niekompletny grot strzały, ćwiek, fragment rurki klucza (?), kółko, ogniwo łańcucha, hak i walcowata tuleja (ciężarek do sieci?). Pozostały zbiór wyrobów żelaznych tworzą fragmentarycznie zachowane egzemplarze o trudniej do ustalenia funkcji.

Odkryte przedmioty żelazne stanowią typowy zbiór występujący na późnośredniowiecznych obiektach obronnych.

Materiał zabytkowy przechowywany jest w Instytucie Archeologii Uniwersytetu Wrocławskiego.

Wyniki badań zostaną opublikowane w „Śląskich Sprawozdaniach Archeologicznych”.

Badania będą kontynuowane.

TRZEBIATÓW, gm. *loco*, woj. zachodniopomorskie

- miasto – późne średniowiecze

Nadzór archeologiczno-konserwatorski oraz badania interwencyjne przeprowadzono w trakcie realizacji prac ziemnych związanych z budową sieci kanalizacji sanitarnej – ulice: Sienkiewicza, Wodna, Wąska, Kopernika i Zajazdowa w Trzebiatowie. Finansowane przez Zakład Instalacji Sanitarnych S.C. Sabin Chyżyński z Gryfic. Teren inwestycji obejmował południowy obszar Starego Miasta. Prace prowadzono w okresie od 1 do 26 lipca. Wykopy liniowe miały szerokość około 1,0 m i głębokość od 1,7 do 3,0 m.

W trakcie nadzoru archeologiczno-konserwatorskiego na ul. Wąskiej (część zachodnia) natrafiono na jeden obiekt – pozostałości południowego frontu piwnicy o kolebkowym sklepieniu, nie odnotowano ruchomych źródeł archeologicznych. Ul. Wąska to najdalej na zachód, w stosunku do założenia pałacowego (tzw. zamku, na którego miejscu domniemywano obecność wczesnośredniowiecznego grodu), wysunięty odcinek prac ziemnych związanych z budową przedmiotowej inwestycji. Na tyłach kamienic związanych z ulicami Kopernika i Sienkiewicza stwierdzono obecność słabo wykształconej próchnicy z grudkami polepy i węgielków drzewnych. Spąg warstwy był silnie rozmyty. Do dna wykopu sięgała calcowa glina. W celu uchwycenia źródeł ruchomych wykonano eksplorację warstwy z małą zawartością próchnicy w trzech różnych odcinkach wykopu. Nie uzyskano wyniku pozytywnego, stąd niemożliwe jest wydatowanie warstwy. Na jednym z odcinków, także w podwórzu na tyłach ul. Sienkiewicza, natrafiono na warstwę próchnicy ze spalenizną, soczewkami gliny, gruzem ceglany i polepą odkrytą na głębokości 11,74 m n.p.m., o miąższości dochodzącej do 0,5 m. Warstwę tę, zniszczoną częściowo przez współczesne prace ziemne, odsłonięto na odcinku o długości 4,1 m. Wydaje się, że jest ona pozostałością warstwy kulturowej, jednakże brak źródeł nie pozwala na określenie jej chronologii. U wylotu ulicy Kopernika wykonano przekop przez mur miejski. W wykopie widoczny był gład narzutowy wchodzący w skład fundamentu muru. Nie znaleziono źródeł archeologicznych. Nadzór archeologiczno-konserwatorski nad pracami ziemnymi